

עודכן – ספטמבר 2024

מפגש עמיות #5:

כל ישראל ערבים זה בזה - חרבות ברזל

רציונל הפעילות – למנחה:

השבעה באוקטובר 2023 היה היום הקשה ביותר בהיסטוריה של מדינת ישראל. האסון לא נשאר רק בגבולות המדינה, אלא חלחל גם אל אחינו בתפוצות, שהוכו בתדהמה לנוכח גל אלימות ואנטישמיות רחב שלא נראה כמותו מאז השואה. אך מתוך המלחמה החלו לבקוע גם קרני אור. אזרחי המדינה ויהודי התפוצות, התגייסו מיד לפעולה – באיסוף מצרכים, גיוס כספים, התנדבות חקלאית והפעלת לחץ פוליטי. המלחמה המחישה שוב את הקשר הבלתי ניתן להפרדה שבין מדינת ישראל ליהודי העולם.

יחידה זו נוגעת בנושא של היחס כלפי יהדות התפוצות דרך עיסוק בנושא הערבות ההדדית הכלל-יהודית.

מטרות הפעילות

- מה אני רוצה שהם יידעו? 'כלל ישראל' הוא מושג עתיק יומין המספר את הסיפור של הקשר המיוחד הקיים בין יהודים שונים ברחבי העולם. לאורך ההיסטוריה היהודית היו דוגמאות רבות לשיתופי פעולה, סיוע ופעולות של ערבות הדדית בין קהילות במקומות שונים בעולם - דוגמאות אלו ניתן למצוא גם כיום. הקשר בין היהודים בישראל ליהודים שאינם כאן יכול לקבל השראה מהרעיון של 'כלל ישראל'. 'מדינת ישראל נהנתה לאורך ההיסטוריה מהמימוש של עקרונות אלו
- אילו רגשות אני מעוניין להפעיל אצלם? להגביר את הנכונות לקחת חלק בעזרה הדדית. ספציפית, לחזק את רגשות הערבות עם יהודים אחרים ברחבי העולם.
- איזו עמדה אני רוצה לטפח בהם? ליהודים ברחבי העולם יש אחריות אלה. למדינת ישראל יש אחריות מיוחדת בתור הריכוז העיקרי והעצמאי של יהודים בעולם. המדינה צריכה ויכולה לסייע לקהילות יהודיות בחו"ל בעת משבר ובעת שגרה. בה בעת, ראוי גם שנקבל סיוע מאחרים.
- איזו התנהגות אני רוצה לטפח בהם? סקרנות כלפי הנושא <הוקרת תודה על "הפירות" מהן נהנתה ישראל לאורך השנים במימוש של עקרונות אלו (וממשיכה להנות).

מהלך הפעילות (60 דקות)

- פתיחה (5 דקות)
- חלק א' - הכרות וחיבור אישי (10 דקות)

- חלק ב' - כלל ישראל - דיון מבוסס היגדים (15 דקות)
- חלק ג' - דוגמאות למימוש 'כלל ישראל' ממלחמת חרבות ברזל (20 דקות)
- דיון מסכם (10 דקות)

חלק א' - הכרות וחיבור אישי (10 דקות)

1. המנחה יוביל סבב בו כל משתתף מציג עצמו בקצרה (בהתאם לרמת הכרות)

- א. בסבב, נבקש מהמשתתפים לספר על מיזם סיוע / עזרה הדדית שהם מכירים מסביבתם.
 - ב. המנחה ירשום על לוח את מעגלי הקירבה של המיזמים שהוזכרו (קהילה קרובה, יישוב, מדינה, מדינה שכנה, מקום אחר בעולם, וכו')
2. מה אנחנו יכולים ללמוד מהתמונה שהצטיירה לגבי מעגלי הקירבה של מיזמי הסיוע? הרוב במעגלים קרובים? התפלגות שווה?

חלק ב' - כלל ישראל ודיון מבוסס היגדים (15 דקות)

1. נקריא בפני הקבוצה מספר היגדים ונבקש מהמשתתפים להסתדר לאורך החדר לפי מידת ההסכמה (צד אחד של החדר - מאוד מסכים/ה; צד שני - מאוד מתנגד/ת). לאחר כל היגד, נבקש מחלק מהמשתתפים להרחיב על עמדתם. (כל ההיגדים לקוחים מתוך מדד התפוצות של משרד התפוצות - ראו סעיף 4 להלן).

- אני מרגיש/ה שיהודי התפוצות הם אחים שלי
- ליהודי התפוצות וליהודים בישראל יש גורל משותף למרות שהם חיים במדינות שונות
- כשאני שומע/ת על יהודי שמתקף על רקע אנטישמי בחו"ל זה מטריד אותי באופן אישי
- אני מרגיש/ה אחריות אישית על כל יהודי בעולם גם אם הוא בחר שלא לעלות לישראל אם יהודים בעולם סובלים מבעיות כלכליות או אסונות טבע, יש מחויבות מוסרית לקהילות יהודיות אחרות בעולם לעזור להם
- הייתי מוכן/ה לתרום מכספי לפרויקטים של חיזוק הזהות היהודית בתפוצות

2. אפשרות להיגדים נוספים, שמתייחסים ספציפית למדינה

- מדינת ישראל אחראית להמשך הקיום היהודי גם בתפוצות ולא רק בארץ
- למדינת ישראל יש אחריות לביטחונם של יהודי העולם הסובלים מהתקפות אנטישמיות
- אם יהודים בעולם סובלים מבעיות כלכליות או אסונות טבע, למדינת ישראל יש מחויבות מוסרית לעזור להם גם אם הם אינם עולים לארץ

- מדינת ישראל צריכה להשקיע משאבים בזהות היהודית של קהילות בתפוצות כמו שהיא משקיעה בתרבות וזהות יהודית בישראל
- השקעה בחיזוק ושמירה על זהות העם היהודי בתפוצות חשובה לא פחות מהקמת יישוב יהודי חדש בנגב או בגליל
- חשוב מאוד שמדינת ישראל תשלח נציגים ישראלים (שליחים) לקהילות בתפוצות לחיזוק הקשר עמן .

3. מתודות נוספות להפעלת הקבוצה בהתאם למידת שיתוף הפעולה :

- הרמת יד
- עמידה בשורה והתקדמות אל עבר המנחה או עמידה במקום בהתאם להסכמה / אי הסכמה של המשתתפים כלפי ההיגדים

4. לאחר ההפעלה, ניתן להציג למשתתפים את תוצאות מדד התפוצות בהיגדים הללו.

חלק ג' - דוגמאות למימוש 'כל ישראל ערבים זה בזה' בעת המודרנית (20 דקות)

1. צפייה בסרטון: [החיבוק האמריקני: מאות אלפים הגיעו לתמוך בישראל בעצרת בוושינגטון](#)
2. נשאל את המשתתפים: האם לדעתם יש ערבות הדדית כלל-יהודית בתקופתנו?
3. נציג בפני הקבוצה את נספח א' ובו דוגמאות למימוש הרעיון של 'כל ישראל ערבים זה בזה', בעת המודרנית ובעבר הלא-רחוק של העם היהודי .
4. נבקש מהם להתחלק לזוגות לעיין במסמך ולכתוב לעצמם נקודות סביב השאלות הבאות –
 - מה לדעתכם גרם לאותם גורמים/אנשים להירתם למען יהודים אחרים ?
 - האם דוגמאות אלו הפתיעו אתכם? חידשו לכם ?
 - היזכרו בדוגמאות של מיזמי סיוע שהזכרנו בפתיחה. רבים מהם פועלים במעגלים הקרובים לנו, באופן שמבטא את הרעיון של "עניי עירך קודמים" שמוצע כעיקרון הכרעה ראוי בתלמוד הבבלי, מסכת בבא מציעא, דף ע"א. מה דעתכם על כך בהקשר של ההתגייסות היהודית חובקת-העולם? האם זה מנוגד לעיקרון 'עניי עירך קודמים' – או שזה דווקא מממש אותו? מהי בעצם 'עירך'?
 - איך ערבות הדדית נראית עם יהודי התפוצות? כיצד ניתן לבטא את הקשר?
 - מדוע יהודי התפוצות נרתמים למען יהודים בישראל?
5. נבקש מהקבוצות לשתף במעגל את התובנות שעלו להן לאור השאלות המנחות.

דיון מסכם (10 דקות)

1. נעבור בקצרה על מהלך הפעילות.
2. נתייחס ל-'מוקשים' או נקודות אי-הסכמה שעלו במהלך הפעילות.
3. המנחה יציע נקודות סיכום אישיות שלו על הנושא לאור הפעילות.
4. מנחה יציע אפשרויות להיות מעורב בתחום הקשר עם יהודי העולם ולהרחיב את הידיעה דרך הנספח של "עכשיו לאן"?

נספח א'

<p>יהדות ארה"ב וקנדה למען עליית יהודי אתיופיה לישראל</p> <p>העליות הגדולות של יהודי אתיופיה אל ישראל בשנות ה-80 וה-90 זכו למימון נכבד ותמיכה פוליטית ותקשורתית של רבים מיהודי ארה"ב וקנדה אשר שמו לעצמם מטרה לקדם סוגיה זו ולהבטיח את עלייתם התקינה והאיכותית של יהודים אלה לאור אי-היציבות הפוליטית והבטחונית ששררה באותה עת באתיופיה וסודן.</p>	<p>הקמת חיל האוויר הישראלי על ידי מתנדבים יהודים מחו"ל</p> <p>בשנותיו הראשונות של חיל האוויר הישראלי חל מחסור חמור בארץ בטייסים מנוסים ובמטוסים כשירים. עשרות יהודים מרחבי העולם (בדגש על ארה"ב) בעלי נסיון אותו צברו במלחמת העולם השנייה, עשו את דרכם אל ישראל, לרוב בצורה לא-חוקית, תוך כדי סיכון חייהם, בכדי לקחת חלק בהקמה של חיל האוויר הישראלי והגנת הגבולות האוויריים של המדינה החדשה.</p>	<p>צעירי ארה"ב למען 'אסירי ציון'</p> <p>במהלך שנות ה-70 יצאו צעירים יהודים אמריקאים אל הפגנות המוניות ברחבי ארה"ב במטרה להגביר את המודעות והעניין כלפי מאבקם של 'אסירי ציון' ופעילותם הפוליטית-ציונית של יהודים בגוש הקומוניסטי ברחבי בריה"מ לשעבר. הפגנות אלו הגבירו את העניין העולמי בנושא והסבו לסוגיה תשומת לב תקשורתית חסרת תקדים. הצעירים יצאו לרחובות להפגין למען יהודים שכלל לא הכירו.</p>
<p>התנדבות בארץ</p> <p>כבר מיומה הראשון של מלחמת חרבות ברזל, החברה הישראלית התנדבה במלואה תפארתה וברוח זו הצטרפו למאמץ האזרחי גם הקהילות והארגונים היהודיים מסביב לעולם. משלחות רבות הגיעו לישראל להתנדב בחקלאות, להתנדב במלונות המפונים, בחמ"לי הסיוע לצה"ל ולגופי הביטחון.</p>	<p>קופות קק"ל</p> <p>הקופסה הכחולה ("פושקט" בידיש) החלה להיות נפוצה ברחבי העולם היהודי ב-1904 ואפשרה ליהודים בקהילות שונות לתרום למען בניין הארץ. התורם מכיר בכך כי תרומתו תסייע ליהודים אחרים, בארץ ישראל, שהוא אותם אינו מכיר, אך מאמין בעשייתם. על כך אמר מנחם אוסישקין "לא הילד הוא הנותן... כי אם היא (הקופסה) נותנת לו... אחיזה ואידיאל מרומם לכל ימי חייו".</p>	<p>מלחמת חרבות ברזל</p> <p>ב-7 באוקטובר 2023 ישראל הופתעה על ידי מתקפה רצחנית של מחבלים מרצועת עזה. כבר באותו היום הוכרזה מלחמה, גויסו מאות אלפי חיילי מילואים לחזית ומיליוני אזרחים ישראלים הרתמו לסיוע בעורף הצבאי והאזרחי. במקביל, נצפתה התגייסות ותמיכה חסרת תקדים של קהילות יהודיות ברחבי העולם לטובת ישראל.</p>

<p>פרויקט 'שותפות ביחד' של הסוכנות היהודית</p> <p>פלטפורמה מרכזית, כלל ארצית, של הסוכנות היהודית המחברת מאז הקמתה בשנת 1996 בין 400 קהילות יהודיות ברחבי העולם לבין מעל 45 ערים וקהילות ברחבי ישראל. במסגרת הפלטפורמה מוקמת בכל צד 'ועדת שותפויות' האמונה על תהליך קבלת ההחלטות בשותפות בצורה שוויונית ותפקידה לקדם שיתופי פעולה בתחום התרבות, כלכלה, חינוך ויוזמות נוספות.</p>	<p>הירתמות יהודי ארה"ב למען פיתוח קהילות יהודי מזרח אירופה</p> <p>מאז נפילת ברית המועצות ועד היום פועלים ארגונים רבים בקרב יהדות צפון אמריקה (כגון ה-JFNA, JCCA ו-JDC) לחיזוק המרכזים היהודיים במזרח אירופה. פעולות אלו כוללות אירוח נציגים מקרב קהילות אלו להשתלמויות מקצועיות, שליחת משלחות חינוכיות אל הקהילות ושיתוף פעולה סביב אסטרטגיות ושיטות של ניהול קהילה.</p>	<p>המפעל החברתי-היסטורי של שד"רים (שליח דרבנן)</p> <p>שד"ר (שליח דרבנן – שליחי רבותינו) היה כינוי של יהודים שנשלחו מארץ ישראל אל קהילות הגולה על מנת לטפח את הקשרים בין הקהילות, לגייס תרומות לקיומו ולחיזוקו של הישוב היהודי בארץ ישראל ולהפיץ ידיעות, עדכונים וחידושים בין קהילות. קשרים אלה תרמו רבות לחיי התרבות בקהילות היהודיות השונות ברחבי התפוצה היהודית וחיזקו את תחושת הערבות ההדדית בין הקהילות.</p>
<p>שליחות ציונית בתפוצות</p> <p>בישראל ארגונים רבים המוציאים שליחים ושליחות לשליחות חינוכית משמעותית בתפוצות. הסוכנות היהודית, ההסתדרות הציונית העולמית, בני עקיבא, לביא עולמי, תנועת המזרחי, בת-עמי, תורה מציון, עמיאל וארגונים נוספים. כל אלה אחראים על שליחת למעלה מ-2,000 ישראלים כל קיץ אל מחנות קיץ ברחבי העולם ולמעלה מ-500 ישראלים היוצאים מידי שנה לשליחות ארוכה של 4-1 שנים – כל זאת לטובת חיזוק הקהילה היהודית בתפוצות והקשר שלה אל ישראל.</p>	<p>שלום-קור</p> <p>'Shalom Corps – שלום קור' היא תנועת התנדבות לאומית שהוקמה על ידי מוזאיק יונייטד, משרד התפוצות והסוכנות היהודית בשנת 2020. תנועה זו מאפשרת ליהודים צעירים מרחבי העולם להתנדב בשלל מסגרות, במגוון מדינות, תוך כדי שהם מפיחים חיים בביטוי 'תיקון עולם' על ידי הפצת הרוח של המתנדב היהודי.</p>	<p>יוזמת 'מוזאיק יונייטד'</p> <p>מתוקף החלטת ממשלת ישראל הוקמה יוזמה המהווה שיתוף פעולה בין משרד התפוצות לגופים פילנתרופיים יהודיים שמטרתה חיזוק קהילות יהודיות בתפוצות ותמיכה בפעילויות חינוכיות עבור עשרות אלפי סטודנטים יהודים בקמפוסים ברחבי העולם, קידום מסעות נוער לישראל וחיזוק קהילות ישראלים בחו"ל בדגש על זהות יהודית וחינוך על ישראל.</p>

